

AZIË KOLONIELOOS

MACAO KEERT TERUG NAAR CHINA

GPD, 1 december 1999

Op 20 December draagt Portugal haar kolonie Macao over aan de Volksrepubliek China. Daarmee is Azie kolonie-vrij en is China een stap dichterbij haar ideaal van "hereniging van het moederland".

(Door Jan van der Made)

MACAO (GPD) "Wat de Chinezen hier doen is erger dan wat de Indonesiers in Oost-Timor deden. Natuurlijk, dat moorden is niet goed te praten. Maar hier rukken ze de ziel uit het gebied. Het Portugese wapen wordt van het gebouw van de Leal Senado (het gebouw waar het bestuur voor het schiereiland Macao huist) gebikt. Niets blijft over van ons verleden". Zo begint Joao Severino zijn tirade tegen de naderende overname van Macao door het vasteland van China.

Severino woont al 19 jaar in de kolonie. "In het begin zei ik: ik blijf hooguit een maand. Maar je krijgt vrienden en nu houd ik van Macao". Severino verdient zijn brood als journalist voor het, naar zijn zeggen, enige kritische Portugeestalige blad van Macao, de *Macao Hoje*. Severino is dolgedraaid, geobsedeerd door het onrecht dat hem voortdurend wordt aangedaan, door het Macanese bestuur, de Portugezen, de Chinezen en de rest van de wereld. "Het is tijd dat ik vertrek".

Zijn vermoedheid met de stand van zaken is symbolisch voor veel Portugezen in Macao. Minstens drie keer, in de jaren zeventig, heeft Lissabon getracht de kolonie terug te geven aan China, steeds zonder resultaat. "Beijing was bang dat het een slecht effect zou hebben op de economie van Hong Kong", aldus Dr. Lo Shui Hing, die een politieke studie over Macao op zijn naam heeft staan. Pas na 1984, toen de toenmalige Britse premier Margareth Thatcher de "Joint Declaration" met Beijing tekende en de teruggave in 1997 van Hong Kong aan China bezegelde wilde Beijing met Lissabon over de teruggave van Macao praten.

MALAISE

Sinds die overgangperiode is er een atmosfeer van malaise, volgens Severino. "Er is geen vrijheid van meningsuiting. Niemand durft zijn bek open te trekken. Overal is corruptie". Op het moment is Severino in vijf rechtszaken gewikkeld. "Parlementsleden die me van smaad betichten. Ik schrijf de waarheid, en krijg gelijk een rechtszaak aan mijn broek. Als de Chinezen de zaak overnemen zal het er niet beter op worden". Oppositie is dun gezaaid in de Portugese kolonie. Anders dan in Hong Kong zijn de meeste parlementariërs in de wetgevende raad pro-Beijing. Slechts één van de 23 zetels wordt bezet door een liberaal, Antonio Ng Kuok-cheong. "Fondsen moet ik zelf bij elkaar schrapen", vertelt hij in zijn spartaanse kantoor op de Santo Augustinostraat.

De andere acht politieke groeperingen worden gesteund door de regering of krijgen geld uit Beijing doorgesluisd. Het politieke programma van Ng is niet echt spectaculair. "We willen meer openheid. We willen dat het budget wordt gepubliceerd". Maar het is de wetgevende raad zelfs verboden om amendementen op bestaande wetten aan te brengen. En als er gestemd wordt of de raad amendementen mag aanbrengen, valt die stemming negatief uit. "We binden onszelf een muilkorf voor" aldus Ng. De afgevaardigden worden voor derde direct gekozen worden door het Macanese volk, voor een derde bestaan ze uit "functionele constituenten" (professionele groepen als bankiers of zakenlui) en voor een derde worden ze door de Portugese bestuurders aangewezen. Het zijn, in de woorden van Severino "conservatieven" die niet gebaat zijn bij revolutionaire veranderingen.

Maar sinds de afgelopen jaren ondering het lome Macao wel degelijk een gedaanteverwisseling. Het schiereiland, grenzend aan de Chinese Speciale Economische Zone Zhuhai, bestond uit slaperige

kronkelsteegjes met kleine restaurantjes waar toeristen met een glas Dao wijn een portugese vleeschotel konden wegspoelen. Geluksvogels konden slapen in het acht-kamers tellende hotel Bela Vista met haar uitzicht op het eiland Taipa. Fijnproevers haalden hun hart op in Fernando's, een restaurant in het tweede eilandje Coloane. En de miljoenen gokkers verspelen miljarden Patacas in de tien casinos van Macao.

GOKKEN

Het gokken is gebleven, en vormt nog steeds een van de grootste bronnen van inkomsten van de kolonie. Hotel Lisboa, een okergele cylinder van steen en glas, geflankeerd door twee vleugels met hotelkamers, bevat een labyrint van gokzalen, privekamers en clubs. In de kelder wordt Baccarat gespeeld, black jack en roulettetafels worden bevolkt door gespannen kijkende Hong Kong Chinezen en een enkele toerist. Rond de centrale speelzalen zijn de "VIP-clubs" en de "Golden Dragon Halls - members only", discreet weggeborgen achter portalen van namaakgoud met een groen-geuniformeerde wacht ervoor.

Volgens Dr. Liu Bolong, dean van de Universiteit van Macao wordt het meeste geld er door gejaagd door vastelanders, die in deze privekamertjes hun slag proberen te slaan. Het arme vasteland? Niet als je overheidsleningen, bestemd voor, bijvoorbeeld, huizenprojecten in acht neemt. Afgelopen maand werd een vice burgemeester van de noord-Chinese stad Shenyang voor het gerecht gesleept omdat hij dertig miljoen renminbi (ongeveer 8 miljoen gulden) zou hebben vergokt in de casinos van Macao. Het geld was van de staat, en de vice-burgemeester was geacht op dat moment een cursus te volgen op de Partijschool in Beijing. "Casino's worden gebouwd over de ruggen van verliezers" is het credo in Las Vegas, en in Macao, het grootste casino van Azië, blijkt die praktijk. In tien jaar tijd is de stad opgebloeid dankzij de inkomsten van het gokwezen, de daarmee gepaard gaande corruptie en optimistische toekomstverwachtingen over wat er na de overname door de Volksrepubliek staat te gebeuren.

WOLKENKRABBERS

Wolkenkrabbers rezen uit de grond. Reclamatieprojecten zorgden voor nieuwe stukken land waar industrieën moesten zorgen voor diversificatie van de economie. Een eigen vliegveld gaf Macao meer internationale status, en twee nieuwe bruggen, een die het schiereiland Macao met het eiland Taipa verbindt en een brug die naar het Chinese vasteland leidt, maken het verkeer er een stuk gemakkelijker op.

Het gebied vormt een enorme aantrekkingskracht op immigranten van het vasteland. Bij de grenspoort, die vroeger in het moerasachtige niemandsland tussen China en Macao stond zijn nu aan weerskanten van de grens twee reusachtige douanecomplexen opgerezen. Wat eens krottenwijken waren zijn nu flatgebouwen met woonsubsidie. Ertussen heerst een hectische activiteit: Chinezen hebben kratten vol XO Martell en Cordon Bleu cognac vanuit de belastingvrije winkels op het niemandsland meegesmokkeld en verkopen die nu voor een tiende van de marktprijs. De flessen vliegen weg als de spreekwoordelijke warme broodjes.

Politieagenten, gevraagd naar al die activiteit, willen het niet begrijpen en kijken demonstratief de andere kant op, of bestuderen wasgoed dat aan bamboestokken buiten de flatramen te drogen hangt. "Er zijn een hoop bedriegers tussen" aldus een Macanese voorbijganger. Chinahandelaren zijn er meer en meer, ze overspoelen de markt.

Handel, sjoemelen en gokken, het lijken de handelsmerken van Macao. Maar volgens Rodrigo Brum, directeur van Spic Concordia Industrial Park Ltd. is er geen sprake van. Spic runt een landwinningsgebied tussen de twee eilanden van Macao. "Voor iedereen geldt dezelfde basisprijs. Maar we kijken wel naar de kwaliteit van een bedrijf". Sinds de opening van de industriezone zijn hebben zich er een 11-tal bedrijven gevestigd. Twee (Chinese) bedrijven werden afgewezen omdat ze

er niet in slaagden om binnen achttien maanden een fabriek neer te zetten. "Wij hanteren regels die voor iedereen gelden", aldus Brum. Corruptie? Nooit van gehoord.

Maar sommige afgevaardigden mompelen in de wandelgangen dat corruptie geïnstitutionaliseerd zou moeten worden. Er werden in het verleden pogingen gedaan om, naar het voorbeeld van Hong Kong, korte metten te maken met corruptie, maar tevergeefs. "Corruptie aanpakken in Macao is je eigen doodvonnis tekenen", aldus een waarnemer. "De mensen die betrokken zijn bij de grootste corruptieschandalen hebben ook de macht in handen". Beijing lijkt minder bezorgd over de corruptie. Voor China is het belangrijkste dat Macao "terugkeert naar het moederland" Voor Beijing is de overdracht van het piepkleine gebied dubbel symbolisch: het betekent dat er na 400 jaar geen buitenlandse overheersers meer op haar grondgebied zijn. En het betekent een stap dichterbij de uiteindelijke hereniging van het moederland. "Na de overname van Macao wordt de hereniging met Taiwan belangrijker" sprak de Chinese president Jiang Zemin afgelopen week. Macao moet gelden als een nieuw voorbeeld voor hoe Deng Xiaoping's roemruchte theorie van "Een land, twee systemen" in de praktijk gebracht moet worden. Maar of het werkt met Macao? Het blijft een gok ...

OVERDRACHTCEREMONIE ZONDER INCIDENTEN

MACAO (GPD) Na 442 jaar Portugese regering werd de stadsenclave Macao vannacht opnieuw Chinees. In een half uur durende ceremonie maakte de Portugese vlag plaats voor de Chinese. De Portugese president Jorge Sampaio sprak zei in een korte redevoering de hoop uit dat het gebied een haar "eeuwenoude roeping als tussenpersoon tussen volkeren" zou kunnen blijven spelen. De Chinese president Jiang Zemin zei dat "Macao een gloednieuwe periode in haar ontwikkeling is binnengegaan". Maar ook liet hij er geen twijfel over bestaan dat China's volgende doel de hereniging met Taiwan is en zei dat "een vroege oplossing van het probleem Taiwan en complete hereniging" nu de grootste prioriteit is.

Er waren ongeveer 3000 genodigden aanwezig bij de overdracht, behalve de presidenten van Portugal en China ook de Chinese premier Zhu Rongji. Zuo Lin, de weduwe van Deng Xiaoping die het concept "een land, twee systemen" uitdacht waaronder Macao de komende 50 jaar bestuurd zal worden was onder de gasten. Onder dit systeem zal Macao haar eigen, kapitalistische systeem met een embryonale democratie kunnen behouden zoals dat ook in Hong Kong het geval is. Ook de voormalige gouverneur van Hong Kong, Chris Patten was aanwezig.

In Beijing werden, bij een temperatuur van min twaalf graden, woeste drakendansen uitgevoerd op het Tiananmen plein. Een van te voren uitgekozen publiek mocht aanwezig zijn bij de festiviteiten in de Chinese hoofdstad. Maar voor het gewone volk was de binnenstad afgezet en mensen zonder speciale passen werden niet toegelaten.

In Taiwan wordt inmiddels met scepsis gereageerd op de Chinese toenaderingspogingen. De Taiwanese president Lee Teng-hui ziet niets in een hereniging met het Chinese vasteland onder "een land, twee systemen", maar stelde deze zomer voor dat China en Taiwan juist als "staat tot staat" met elkaar moesten onderhandelen, een opmerking die de woede van Beijing uitlokte.